

Analysegruppa

*Analysegruppe
lagar analyser,
samanlikningar og
rapportar til
universitetsleiinga
om trendar, rammer
og utviklingstrekk
som er aktuelle for
å gjennomføre UiBs
strategi.*

*Analysegruppas
medlemmar: Ingar
Myking, Steinar
Vestad, Bjug Olav
Bøyum, Svein Jarle
Nymark, Gry
Flatabø og
Susanne Mikki.*

Rangeringer: UiB på topp 200 i amerikansk global universitetsranking

Den amerikanske publikasjonen [US News & World Report's](#) seiler opp som en stor utfordrer til de mer kjente rankingene som Times Higher Education. Her blir UiB vurdert som nummer 199 når det gjelder kvalitet blant verdens universiteter. UiO nr. 89. NTNU nr. 267.

Akademiske rangeringer – slik vi kjenner dem i dag – ble først etablert i USA på 1980-tallet av nettopp U.S. News and World Report, som en guide til studenter som ønsket enkelt sammenlignbare data om kvaliteten ved amerikanske høyere læresteder og studieprogram. Den er en av de mest brukte og anerkjente rankingene for å vurdere amerikanske universiteter og colleges.

Siden 2014

Globale rankinger som ARWU (Shanghai), QS og Times Higher Education ble først etablert på første halvdel av 2000-tallet og har siden hatt en dominerende posisjon innen den internasjonale ranking-bransjen. I 2014 bestemte US News & World Report seg for å etablere seg med en global ranking, og har siden sakte, men sikkert bygget seg opp til å bli en synlig internasjonal aktør.

13 forskningsindikatorer

US News baseres på data og beregninger gitt av Thomson Reuters og ligner både QS og THES i at den legger vekt på omdømme og lener seg ellers i stor grad på bibliometriske data fra SCOPUS-databasen.

Rangeringen er i enda større grad enn andre forskningstung siden det her opereres med hele 13 indikatorer for publiseringer, siteringer, bøker, tidsskrifter, forskningskonferanser etc. US News operer i tillegg både med globalt og regionalt omdømme i motsetning til THE og QS som nøyer seg kun med et globalt omdømme.

Gjør det bedre på omdømme

UiB gjør det derfor vesentlig bedre på omdømme hos US News. Beste UiB score er ellers på kategorien internasjonalt samarbeid der vi nr. 124 i verden, regionalt omdømme nr. 140 og på siteringer (normalisert) hvor vi er nr. 165. Se ellers gjennomgangen av fag og disipliner der noen UiBs fagmiljøer gjør det ekstra godt og er blant de hundre beste i verden; offentlig helse nr. 44, geoscience nr. 83 og meteorologi nr. 61. Se eller på UiB resultater i

tabellen nedenfor eller gå inn på [hjemmesiden](#) deres for enda mer detaljer oversikt over rangeringene av UiBs fagmiljøer. Nedenfor ser vi UiBs delscore:

University of Bergen Rankings

- #199 in Best Global Universities (tie)
- #80 in Best Global Universities in Europe (tie)
- #2 in Best Global Universities in Norway

University of Bergen Subject Rankings

#220 in Arts and Humanities (tie)	#235 in Immunology
#311 in Biology and Biochemistry (tie)	#61 in Meteorology and Atmospheric Sciences
#201 in Cardiac and Cardiovascular Systems (tie)	#167 in Molecular Biology and Genetics (tie)
#247 in Cell Biology (tie)	#198 in Neuroscience and Behavior (tie)
#927 in Chemistry (tie)	#227 in Oncology (tie)
#170 in Clinical Medicine (tie)	#378 in Physics (tie)
#400 in Computer Science	#241 in Plant and Animal Science (tie)
#201 in Endocrinology and Metabolism	#175 in Psychiatry/Psychology
#917 in Engineering (tie)	#44 in Public, Environmental and Occupational Health
#229 in Environment/Ecology	#124 in Social Sciences and Public Health
#83 in Geosciences	#132 in Surgery

Målt mot UiBs score fra i fjor der vi som institusjon havnet som nummer 183, er det en svak nedgang. Den nedgangen gjør seg gjeldende på flere av indikatorene, og fagmiljøene fikk i noen grad litt bedre plasseringer i fjor enn i år.

UiO holder standen

UiO fortsetter framgangen og gjør det bedre på de fleste indikatorer bortsett fra kategorien normalisert sitering og internasjonalt samarbeid.

Global Universities

#199 in Best Global Universities (tie)	-
Global score	63
Global research reputation	#446
Regional research reputation	#140
Publications	#297
Books	#318
Conferences	#1010
Normalized citation impact	#165
Total citations	#227
Number of publications that are among the 10% most cited	#242
Percentage of total publications that are among the 10% most cited	#252
International collaboration - relative to country	#512
International collaboration	#124
Number of highly cited papers that are among the top 1% most cited	#228
Percentage of highly cited papers that are among the top 1% most cited	#270

University of Oslo Rankings

- 👉 #89 in Best Global Universities (tie)
- 👉 #30 in Best Global Universities in Europe (tie)
- 👉 #1 in Best Global Universities in Norway

University of Oslo Subject Rankings

- 👉 #33 in Arts and Humanities
- 👉 #113 in Biology and Biochemistry (tie)
- 👉 #35 in Cardiac and Cardiovascular Systems
- 👉 #109 in Cell Biology (tie)
- 👉 #324 in Chemistry (tie)
- 👉 #73 in Clinical Medicine (tie)
- 👉 #139 in Computer Science
- 👉 #14 in Education and Educational Research
- 👉 #46 in Electrical and Electronic Engineering
- 👉 #73 in Endocrinology and Metabolism
- 👉 #205 in Engineering
- 👉 #120 in Environment/Ecology
- 👉 #33 in Gastroenterology and Hepatology (tie)
- 👉 #64 in Geosciences (tie)
- 👉 #123 in Immunology
- 👉 #154 in Infectious Diseases (tie)
- 👉 #532 in Materials Science (tie)
- 👉 #228 in Mathematics (tie)
- 👉 #77 in Meteorology and Atmospheric Sciences (tie)
- 👉 #135 in Microbiology
- 👉 #102 in Molecular Biology and Genetics (tie)
- 👉 #80 in Neuroscience and Behavior
- 👉 #76 in Oncology
- 👉 #127 in Pharmacology and Toxicology (tie)
- 👉 #418 in Physical Chemistry (tie)
- 👉 #198 in Physics (tie)
- 👉 #201 in Plant and Animal Science (tie)
- 👉 #104 in Psychiatry/Psychology
- 👉 #71 in Public, Environmental and Occupational Health (tie)
- 👉 #69 in Radiology, Nuclear Medicine and Medical Imaging
- 👉 #59 in Social Sciences and Public Health (tie)
- 👉 #60 in Space Science
- 👉 #21 in Surgery (tie)

Global Universities		-
👉 #89 in Best Global Universities (tie)		
Global score		71.3
Global research reputation		#171
Regional research reputation		#57
Publications		#97
Books		#44
Conferences		#371
Normalized citation impact		#147
Total citations		#79
Number of publications that are among the 10% most cited		#89
Percentage of total publications that are among the 10% most cited		#207
International collaboration - relative to country		#785
International collaboration		#192
Number of highly cited papers that are among the top 1% most cited		#81
Percentage of highly cited papers that are among the top 1% most cited		#193

UiB framleis nr. 200 – 250 i verda på rankinga til Times.

[Times Higher Educations World University Ranking \(THE\)](#) publiserte 2023-rankinga si 11. oktober. Ho er av mange rekna for å vere ei av dei aller viktigaste rangeringane av verdas forskings- og breiddeuniversitet.

Tabell 1. Poengscore per indikator 2016 - 2023

Samla ligg UiB i same kategori som i fjor, og blir vurdert å vere blant dei 201-250 beste universiteta i verda. I Norge er berre UiO framom som nummer 126 (119 i fjor). UiBs samla «score» er svært lik fjorårets.

THES hevdar sjølve at dei er den einaste globale

	Vekt	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Forskning total	30 %	32	29	31	31	29	29	30	33
- omdømme	18 %	11	10	11	11	9	9	11	13
- forholdstall forskningsinntekte	6 %	44	44	44	43	44	43	47	52
- forholdstall publikasjoner/ vit.	6 %	80	73	76	79	75	75	72	73
Internasjonal profil (total)	7,5 %	70	74	75	78	78	78	79	76
- andel utenlandske studenter	3 %	49	54	55	59	60	57	56	49
- andel utenlandske ansatte	3 %	65	71	74	79	79	82	85	86
- andel utenlandske medforfattere	3 %	96	97	97	97	96	96	96	95
Undervisning (total)	30 %	33	30	29	31	30	30	29	30
- omdømme	15 %	13	11	10	13	12	10	10	12
- forholdstall doktorgrader/ vit. a	6 %	48	41	45	41	41	40	41	42
- forholdstall vit. ansatte/studen	5 %	59	61	54	54	53	53	54	53
- inntekter per vit. ansatt	2 %	44	38	44	40	42	42	46	46
- forholdstall doktorgrader/bach	2 %	57	53	49	68	59	58	53	57
Inntekter fra næringsliv (total)	2,5 %	36	37	35	37	37	36	38	42
Siteringer (total)	30 %	82	86	90	94	94	94	92	86
TOTALT POENG (PLASSERING)	100 %	182	201-250	201-250	197	201-250	201-250	201-250	201-250

rankinga som vurderer forskningsintensive universitet på tvers av alle klassiske kjerneoppdrag: undervisning, forskning, kunnskapsoverføring og internasjonale profil. Dei bruker 13 kalibrerte indikatorar for å gi ei mest mulig omfattande og balansert samanlikning. Indikatorane er gruppert i fem områder: **Undervisning** (tilsette per

student, doktorgrader, omdømme); **Forskning** (volum, inntekt og omdømme); **Sitat** (forskinsinnverknad); **Internasjonal profil** (tilsette, studentar og forskning); og **Industriinntekter** (kunnskapsoverføring).

Tabell 2. Plassering per indikator 2016 -2023

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Forskning total	242	295	301	317	370	395	379	358
Internasjonal profil (total)	177	177	180	183	199	211	222	258
Undervisning (total)	281	372	406	414	471	520	530	514
Inntekter fra næringsliv (total)	441	589	712	840	884	945	1027	774
Siteringer (total)	138	117	95	73	83	85	121	226
TOTALT PLASSERING	182	201-250	201-250	197	201-250	201-250	201-250	201-250

Dei norsk norske plasseringane (*Plassering frå i fjor i parentes*): Universitetet i Oslo 126 (119), Universitetet i Bergen 201–250 (201-250), NTNU 401–500 (401–500), UiT Norges arktiske universitet 501–600 (351-400), Universitetet i Stavanger 501-600 (401-500) og NMBU 601-800 (601-800).

Norden topp 200: Karolinska instituttet (49), København universitet (114), Helsinki universitet (110), Aarhus universitet (117), Lund Universitet (119), Universitetet i Oslo (126), Uppsala universitet (148), KTH Royal Institute of Technology (155), Danmark tekniske universitet (166), Stockholm universitet (176).

På topp tronar Oxford framfor Harvard og Cambridge. Stanford i California endar på fjerdeplass. Storbritannia har også Imperial College inne på lista over verdas ti beste universitet. Dei sju andre kjem alle frå USA. ETH Zürich i Sveits gjer det best av universiteta som er utanfor den engelskspråklege verda, og hamnar på ein delt ellefteplass saman med Columbia University. Tsinghua University er det beste asiatiske og er nummer 16 på lista. Peking University kjem på 17. plass. University of Edinburgh kjem på 29. plass. Først på 30. plass kjem det beste tyske universitetet, Technical University of Munich. LMU Munich kjem på 33. plass, og blir dermed nummer 7 i Europa.

Rangering av fag

I tillegg til å rangere institusjonar ser dei óg på ei rekke fag. No har UiB fått resultat av dei fire første faga (sjå tabell) av fleire som kjem utover hausten.

Total ranking per område (plassering)

	Plassering totalt					
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Arts/Humanities	151 - 175	126-150	176-200	201- 250	201-250	176-200
Sosial sciences	176-200	201-250	176- 200	151- 175	176-200	251-300
Psychology	Ingen	151-175	176-200	201- 250	201-250	251-300
Clinical, pre clinical, health	151-175	101-125	126-150	151- 175	176-200	176-200
Life science	151-175	151-175	201-250	176 - 200	201-250	176-200
Physical science	126-150	126-150	201-250	201 - 250	176-200	201-250
Computer science	201- 250	201-250	301-400	301-400	401-500	401-500

Omdømmemåling med sterk innverknad

Ein hovudkritikk av THE har vore at dei at dei legg for stor vekt på den årlege «Academic Reputation Survey» som utgjer over 30 prosent av rangeringa. Den søker å måle institusjonanes prestisje i undervisning og forskning. THE hevdar at undersøkinga er geografisk representativ og baserer seg på 22 000 svar frå akdemikarar kring i verda, men THE-rankinga likevel blir kritisert for å favorisere universitet i den engelspråklege verda som lever mykje på inntekter frå studentavgifter og har store internasjonale marknadsføringsbudsjett. UiBs lave plasseringar på forskning og utdanning kan forklarast delvis ut frå få omtalar i omdømmemålingane.

2500 har levert dokumentasjon

THE har med over 1799 universitet i 104 land. Resultatet baserer seg på 13 ulike kategoriar rundt fire hovudområde: Undervisning, forskning, kunnskapsoverføring og internasjonalt utsyn. Verdsrangeringa for 2023 har blitt gjennomført ved å analysa 121 millionar siteringar frå meir enn 15,5 millionar publiseringar av forskning. Inkludert er også svar frå 40 000 universitetstilsette frå heile verda. Til saman har Times Higher Education samla inn over 680 000 data frå 2500 institusjonar som har levert inn dokumentasjon.

Indikatorrapporten 2022: Store variasjonar i publiseringa mellom norske lærestader

Med ein siteringsindeks på 153 skårer UiO best av breyddeuniversiteta. UiB er like bak med 137. Delen av høgt siterte artiklar for dei to er 15 og 12 prosent. Dei to andre, NTNU og UiT, ligg lavare med siteringsindeksar på 121 og 120, og har relativt lik del av høgt siterte artiklar, 11 versus 10 prosent.

[Indikatorrapporten](#) er Forskningsrådet sin årlege publikasjon av statistikk og analyser som oppsummerar status for forskning og utvikling i Norge. Indikatorrapporten 2022 er ein rein nettpublikasjon, og vart lansert på eit seminar fredag, 28. oktober. Rapporten går grundig inn på vitskapeleg publisering, som det mest direkte resultatet av forskingsaktivitet utanfor privat sektor.

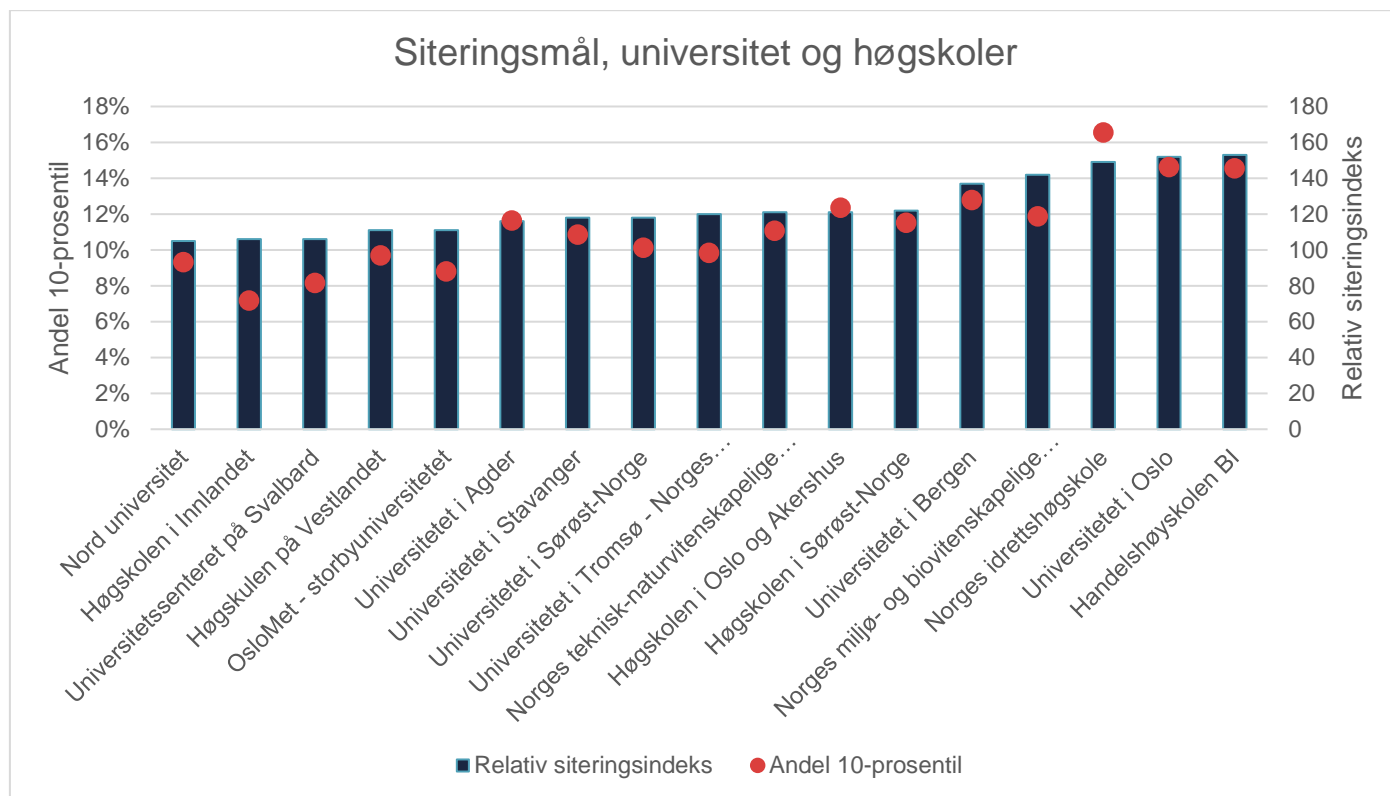
Liten nedgang for UiB

UiO kjem framleis sterkast ut av universiteta i gjennomslag målt ved siteringstal. Indikatorrapporten tyder på at siteringsmål for UiB har gått ned frå 2020 til 2021. Relativ siteringsindeks syner kor mykje publisasjonar blir sitert i høve til verdsgjennomsnittet. For UiB er dette talet gått ned frå 149 i 2021-rapporten til 137 i årets rapport (publikasjonar frå 2017-2019). I årets rapport ligg UiB på femte plass i sektoren målt etter relativ siteringsindeks. I

tillegg til UiO er det institusjonar med smale faglege profilar og til dels låge absolutte publiseringstal som har høgast siteringsfrekvens.

10% mest siterte

Relativ siteringsindeks er eit gjennomsnittsmål som blir lett påverka av ekstremverdiar. Eit meir robust mål kan vere del av artiklar som ligg innanfor dei 10% mest siterte i verda («del av 10-prosentil» i figuren under).

Målt etter 10-prosentil-andelen ligg UiB på fjerdeplass i UH-sektoren. Også her er det UiO som ligg høgast av breiddeuniversiteta, og medan UiO har styrka dette talet i 2022-rapporten, ligg UiB også her noko lågare enn i fjorårets måling (13% mot 14% i 2021-målinga).

NTNU største aktør

Nasjonalt syner rapporten elles at NTNU gjekk forbi UiO som den største aktøren innan vitenskapleg publisering i 2021, målt etter publikasjonspoeng. NTNU og UiO står for høvesvis 23 og 22% av publikasjonane i UH-sektoren, medan UiB er tredje største aktør med 12% av publiseringa i UH-sektoren (3763 publiseringspoeng).

Kina vokser fortsatt

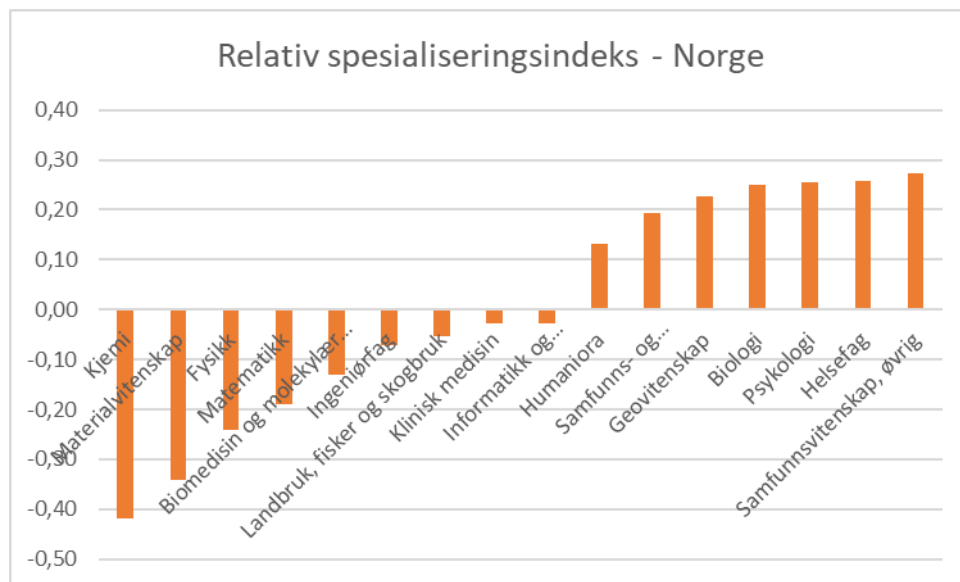
Når det gjeld internasjonal utvikling stadfestar rapporten trendar frå tidlegare år, der Kina har ytterlegare styrka posisjonen som den største forskingsnasjonen sidan dei passerte USA i talet på forskingspublikasjonar i 2019. Fleire land i Midtausten og Asia har hatt ein klar vekst i delen av verdas publisering, særleg India, Saudi-Arabia, Pakistan, Egypt og Tyrkia.

Norge over gjennomsnittet

Norge er den 33. største forskingsnasjonen målt i absolutte publikasjonstal, men i forhold til folketalet ligg Norge på tredjeplass i publisering internasjonalt, med 2,7 artikkelbidrag per 1000 innbyggjarar, etter Sveits og Danmark som

begge har 2,9 bidrag per 1000. Store forskingsnasjonar som USA, Kina og Storbritannia har betydeleg lågare publiseringsvolum relativt til folketallet enn Norge.

Norge publiserer meir enn verdsgjennomsnittet innan mellom anna samfunnsvitenskap, helsefag, biologi og geofag, men mindre enn det internasjonale gjennomsnittet innan klassiske realfag som kjemi, fysikk og matematikk.

Rangeringer gir forskjellig bilde

Det foreligger ulike universitetsrangeringer internasjonalt. Disse er basert på forskjellige indikatorer og metoder, noe som gjør det vanskelig å foreta sammenligninger. For eksempel inneholder Leiden-rankingen en indikator basert på høyt siterte artikler (10-prosentil). I Leiden-rankingen er imidlertid universitetssykehusene inkludert i tallene for universitetene. I Leiden-rankingen for 2021, som omfatter årene 2017–2020, kommer Universitetet i Oslo ut med en andel høyt siterte artikler på 15,8 prosent, marginalt foran Universitetet i Bergen med 15,2 prosent. Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet har en andel på 13,3 og UiT – Norges arktiske universitet på 13,0. Tallene samsvarer dermed i relativt stor grad med resultatene presentert ovenfor, men det er noen avvik. Differansene skyldes forskjeller i metodologi og inkludering av universitetssykehusene, samt at tidsperioden ikke er helt overlappende. Det er også mulig å se Leiden-rankingen basert på fraksjonerte artikkeltall. Da går andelen ned for alle institusjoner.

Norges Handelshøyskole på topp i nivå 2-publiserings

Siteringsindikatoren presentert ovenfor er basert på publikasjoner fra årene 2017–2019 og dermed på forskning som ble gjennomført noen år tilbake i tid. En annen resultatindikator er nivå 2-publiserings, og denne kan beregnes også for fjorårets publisering.

Det nasjonale målesystemet for vitenskapelig publisering er basert på en nivåinndeling av tidsskrifter og forlag. Inndelingen omfatter to nivåer, hvor det høyeste – «nivå 2» – skal representere de ledende og mest prestisjefylte publiseringskanalene og utgjør i gjennomsnitt 20 prosent av publiseringen i hvert fag.

Tabell 6.2c viser andel nivå 2-publisering i 2021 for de største institusjonene og instituttene. Av disse hadde Handelshøyskolen BI høyest andel med 38 prosent, fulgt av Norsk institutt for vannforskning med 37 prosent (noen mindre institusjoner/institutter som ikke er vist i tabellen, hadde imidlertid enda høyere andeler). Lavest andel hadde Universitetet i Sørøst-Norge og SINTEF Energi med 13 prosent.

Mange av enhetene med høye siteringsrater hadde også høye nivå 2-andeler. Samtidig er ikke bildet entydig. Generelt blir artikler i nivå 2-kanaler betydelig mer sitert enn artikler på nivå 1.2 På høyt aggregeringsnivå kan det derfor forventes at høye nivå 2-andeler gir høy siteringshyppighet.

Indikatorrapport: 2020 var første året med FoU-nedgang siden 2011

I 2020 brukte universitets- og høyskolesektoren nesten 26 milliarder kroner på FoU, en halv milliard mindre enn året før. Det er første gang siden 2011 at FoU-utgiftene i sektoren gikk ned fra året før, viser [Forskningsrådets Indikatorrapport](#).

Norske læresteder og universitetssykehus forsket for 25,8 milliarder kroner i 2020, som er 500 millioner kroner mindre enn året før. Korrigert for prisveksten tilsvarer det 4 prosent nedgang. I realpriser er det første gang siden 2011 at sektoren bruker mindre på FoU. Figur 1.3a viser utviklingen i perioden 2010-2020. FoU-utgiftene i 2020 fordelte seg på 23,1 milliarder kroner til drift (lønn og annen drift), og 2,7 milliarder kroner i kapitalutgifter (bygg/anlegg og vitenskapelig utstyr)

Svak vekst i FoU-bevilgningene i 2022

Med forventningene om lønns- og prisvekst fra revidert nasjonalbudsjett (RNB) som ble lagt fram i mai 2022, ville 2022-budsjettet gi en marginal realvekst sammenlignet med saldert budsjett for 2021. Prisveksten den siste tiden ligger imidlertid atskillig høyere enn hva som ble lagt til grunn i RNB. Det er derfor sannsynlig at bevilgningene til FoU i 2022 vil vise realnedgang når utviklingen senere vil bli målt basert på endelige indekser.

Tabell 6.2c Andel nivå 2-publisering for de største¹ institusjonene, instituttene og helseforetakene. 2021 og endring fra 2020.

	Institusjon/institutt	Andel Nivå 2 i 2021	Endring i prosentpoeng fra 2020
Universiteter og høyskoler	Handelshøyskolen BI	38 %	7,9
	Universitetet i Oslo	31 %	-0,4
	Norges Handelshøyskole	30 %	-7,9
	Universitetet i Bergen	27 %	-1,7
	Høgskolen i Innlandet	26 %	9,3
	Norges idrettshøgskole	25 %	-8,5
	Norges miljø- og biovitenskapelige universitet	25 %	4,2
	Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	24 %	0,8
	Universitetet i Stavanger	23 %	-1,9
	Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet	22 %	0,2
	OsloMet - storbyuniversitetet	21 %	2,1
	Nord universitet	20 %	1,4
	VID vitenskapelige høyskole	19 %	-7,3
	Høgskolen Kristiania	19 %	0,5
	Universitetet i Agder	19 %	0,9
	Høgskolen i Østfold	16 %	-4,0
	Høgskulen på Vestlandet	14 %	0,3
	Universitetet i Sørøst-Norge	13 %	0,3
Øvrige	24 %	4,8	

Figur 4.1a Anslåtte bevilgninger til FoU over vedtatt statsbudsjett 2005–2022. Løpende og faste 2015-priser, milliarder kroner (venstre akse) og årlig realvekst i prosent (høyre akse).

I statsbudsjettene fra 2013 til 2017 var det stor og relativt jevn vekst i bevilgningene til FoU. Årlig gjennomsnittlig realvekst i denne perioden var rundt 5 prosent. Etter 2017 har økningen i FoU-bevilgningene flatet ut. I faste priser ligger bevilgningene til FoU i 2022 bare svakt over hva de gjorde i 2017.

Stor nedgang for FoU i 2022 målt mot BNP

FoU-bevilgninger som andel av bruttonasjonalprodukt (BNP) uttrykker forholdet mellom antatt offentlig satsing på FoU og samlet verdiskaping i landet. Anslåtte bevilgninger til FoU i vedtatt statsbudsjett for 2022 er beregnet å utgjøre 0,86 prosent av BNP, se figur 2. Det er lavere enn i 2021 da andelen var 0,98 prosent, og betydelig under toppnivået for BNP-indikatoren fra 2020, som var 1,15 prosent. Den høye andelen i 2020 skyldtes sterk nedgang i BNP som følge av koronakrisen, mens de reduserte andelen de to siste årene henger sammen med ny sterk vekst i BNP. Beregningene bygger på foreløpige tall om BNP-utviklingen i revidert nasjonalbudsjett for 2022, og det er usikkerhet knyttet til disse.

FoU øker litt målt mot totale bevilgninger

En annen indikator som ikke er så avhengig av utviklingen i BNP er å måle omfanget av FoU-bevilgninger opp mot totale bevilgninger over statsbudsjettet. De anslåtte bevilgningene til FoU er beregnet å utgjøre 4,14 prosent av 2022-budsjettets samlede utgifter når overføringer til Statens pensjonsfond, Statens pensjonskasse og lånetransaksjoner holdes utenfor. Andelen går litt opp fra 2021, da den var 4,04 prosent, men er fortsatt noe under nivået fra perioden 2017–2019, da den lå rundt 0,1 prosentpoeng høyere.

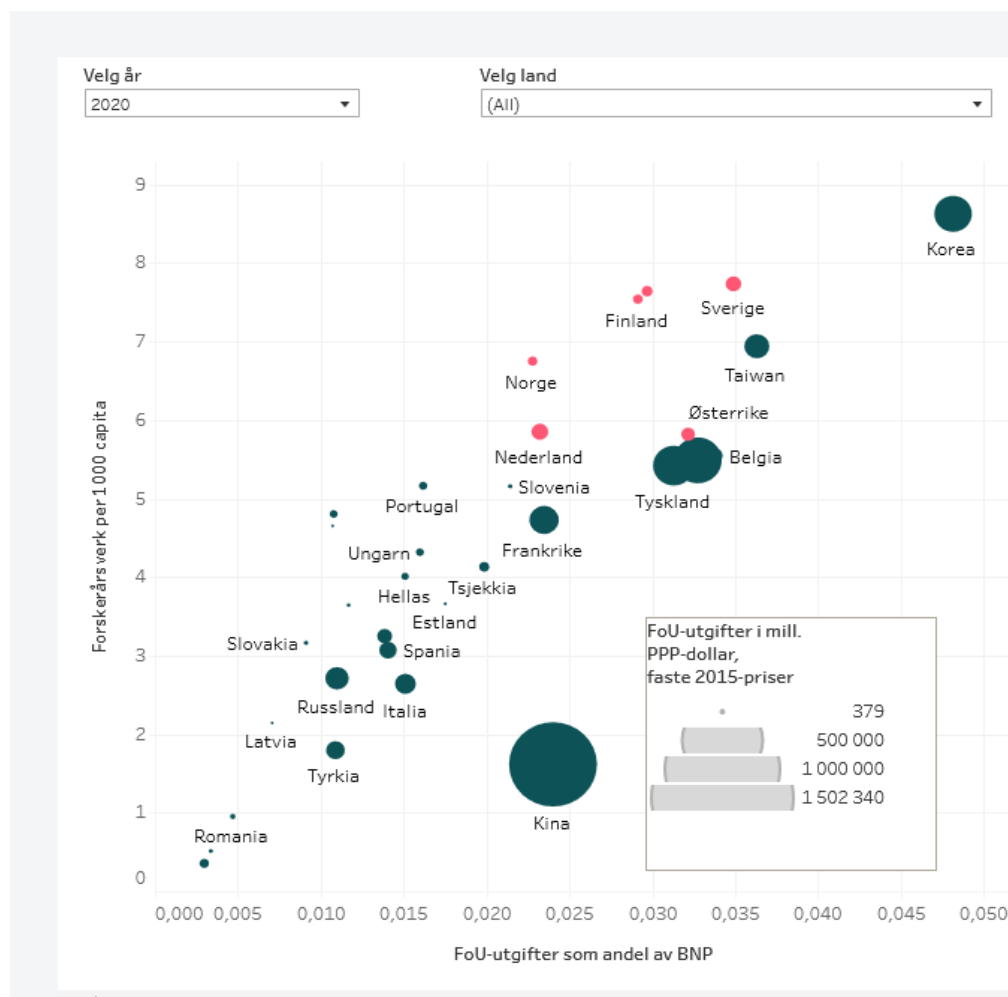
Tre departementer står for 79 prosent av FoU-bevilgningene

Analysen for 2022 beregner FoU på rundt 135 av utgiftskapitlene i statsbudsjettet. Alle departementer har bevilgninger rettet mot FoU-formål, men det er store forskjeller i størrelsen på bevilgningene, se figur 4.1c

En betydelig del av statlig FoU-finansiering kommer over budsjettene til tre departementer. 54 prosent av FoU-bevilgningene i 2022, eller 22,7 milliarder kroner, blir kanalisert over budsjettet til Kunnskapsdepartementet (KD), som er den desidert største bidragsyteren. Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) og Nærings- og fiskeridepartementet (NFD) er de nest største departementene med henholdsvis 14 og 12 prosent av samlede FoU-bevilgninger i 2022. Til sammen kommer 79 prosent av FoU-bevilgningene over de tre nevnte departementenes budsjetter.

Internasjonal FoU

FoU-utgifter i PPP-dollar (faste 2015-priser), som andel av BNP og antall forskerårsverk per 1 000 innbyggere. OECD-området og utvalgte land (barometerlandene i rosa). 2020 eller siste tilgjengelige år.

For å få fram sammenlignbar FoU-statistikk benytter landene felles retningslinjer og definisjoner utarbeidet av OECD i den såkalte [Frascati-manualen](#), [her i norsk oversettelse](#). Statistikken samler informasjon om utgifter til FoU og menneskelige ressurser brukt på FoU. For å sammenligne små og store land er det vanlig å se på omfanget av FoU-aktivitet i forhold til landenes innbyggertall eller verdiskaping (BNP).

I figur her viser fordeling av FoU-ressurser og forskerårsverk per innbygger i OECD-området og utvalgte land. Målt i totale FoU-utgifter dominerer i dag USA, Kina, Japan, Tyskland og Sør-Korea. Storbritannia og Frankrike er store FoU-nasjoner, men deres posisjon som FoU-stormakter ligger et stykke tilbake i tid. Israel og Sør-Korea er de mest FoU-intensive landene med en høy andel FoU i forhold til BNP. De samme to landene skårer også høyt på antall forskerårsverk per innbygger, men det gjør også Norge og de andre nordiske landene, mens folkerike land som f.eks. Kina skårer langt lavere på den indikatoren.

Nedgang i offentlige FoU-budsjetter

Både i 2020 og 2021 var verden preget av koronapandemien som i mange land trigget mobiliseringen av forskning og innovasjon. Det ble brukt store offentlige og private ressurser på å utvikle vaksine mot COVID-viruset og for effektiv behandling. Digitale løsninger for å holde samfunnet i gang ble også videreutviklet og tatt i bruk i

rekordfart. Samtidig blir problemer knyttet til klimaendringer stadig tydeligere. Selv om både forskning og innovasjon har bidratt til mange av disse problemene, er det også til forskning og innovasjon myndighetene ser for å finne løsninger.

Det er vanskelig å se noen helt klar effekt av de mange utfordringene i tallene over statlige bevilgninger til FoU 2020 og 2021. I figuren under ser vi at for OECD-landene totalt var det en stor vekst i FoU-bevilgningene i 2020 på over 15 prosent. 27 av landene hadde realvekst og 7 hadde realnedgang i de statlige FoU-bevilgningene.

I 2021 var det en realnedgang i offentlige bevilgninger til FoU på 3 prosent og om lag halvparten av landene, deriblant Norge, hadde realnedgang i FoU-bevilgningene. Landene med høy vekst begge år var Sør-Korea, Nederland, Estland og Irland. Både Japan, Australia, USA og Finland hadde vekst i FoU-bevilgningene på over 10 prosent i 2020, men en tydelig realnedgang i 2021. Aller tydeligst er forskjellen i Japan som hadde en vekst på 50 prosent i 2020 og en nedgang på 10 prosent i 2021. Luxembourg og Portugal hadde realnedgang i 2020, men vekst i 2021. 2021-tall mangler for Storbritannia, Russland og Israel.

I tillegg til direkte offentlige bevilgninger til FoU har mange land innført ordninger med skattefradrag til FoU for næringslivet. Det har også Norge med SkatteFUNN-ordningen [som omtales nærmere i kapittel 4](#). Denne indirekte offentlige støtteordningen kommer i tillegg til tallene vi presenterer her og har i enkelte land fått større betydning enn de direkte bevilgningen. Se nærmere om de indirekte støtteordningene i fjorårets indikatorrapport.

Rekordhøyt nivå på BNP i 2021 gir Norge lavere skår på indikatoren

Kun fire land bevilger mer enn Norge av BNP til FoU, det er Japan, Sør-Korea, Tyskland og Sveits. Norge bevilget for 2021 0,94 prosent av BNP til FoU, det er noe under målet om 1,0 prosent og lavere enn nivået i 2020 på 1,15 prosent.

Denne indikatoren er avhengig både av nivået på de statlige FoU-bevilgningene og nivået på BNP. Foran har vi sett at Norge var blant landene som hadde en realnedgang i bevilgningene til FoU. Det er likevel landets store vekst i BNP som betyr mest for nedgangen på indikatoren. I 2020 hadde Norge i likhet med den store majoriteten av OECD-land nedgang i BNP. I PPP\$ hadde OECD-landene en nedgang i BNP på -1,8 prosent, mens nedgangen i Norge var på -5,7 prosent. I 2021 var den en realvekst i BNP på nærmere 9 prosent, mens Norge hadde en realvekst på hele 27 prosent; den høyeste veksten av samtlige land OECD samler inn FoU-statistikk fra.

Forslag til statsbudsjett gir stramme budsjetterammer for 2023

Forslag til statsbudsjett gir UiB en nominell økning på 3 prosent, lik det staten forutsetter som lønns- og prisvekst i 2023. Den forutsatte prisveksten er imidlertid lavere enn anslagene fra både Statistisk sentralbyrå og Norges Bank.

I forslaget til statsbudsjett er det heller ikke lagt inn noe form for støtte for de svært høye energikostnadene, ingen midler til nybygg for Griegakademiet og heller ikke nye studieplasser til medisin (Vestlandslegen). De tidligere ABE- kuttene er avvirket og erstattet av to andre kutt som til sammen utgjør 1,1 %.

Mister koronaplassene

Andre forslag som påvirker UiBs budsjett, er utfasing av mer enn 200 studieplasser tildelt i revidert nasjonalbudsjett 2020 (koronaplassene).

Redusert kjøpekraft

Regjeringens budsjettforslag vil samlet innebære at UiB får redusert kjøpekraft i 2023. Det er også underkompensasjon for lønns- og prisvekst i 2022, og forslag til Statsbudsjett slik det nå ligger, vil ha som resultat at UiB får redusert kjøpekraft to år på rad. Regjeringen har videre foreslått økt arbeidsgiveravgift på lønn over kr 750.000. Dette skal statlige virksomheter få kompensert i revidert nasjonalbudsjett.

EU

I budsjettet settes det av 500 mill. kroner for å støtte opp om instituttsektorens deltagelse i Horisont Europa.

FoU i statsbudsjettet

Kunnskapsdepartementet opplyser under overskriften «5 Forskning og utvikling i statsbudsjettet» (Prop. 1 S, side 229) at de samlede bevilgningene til forskning og utvikling i 2023 beløper seg til 43,6 mrd. kroner i 2023. Det er en økning på noe over 1 mrd. kroner fra 2022, men innebærer en realnedgang på 1,1 %. Denne bevilgningen til FoU innebærer at offentlig finansiert forskning i 2023 vil utgjøre 0,77 % av anslått bruttonasjonalprodukt (BNP). Det er på nivå med tallene fra 2022, men innebærer en klar nedgang fra 2020 da tilsvarende tall var 1,15 %.

Forskningsrådet

Forslaget til statsbudsjett når det gjelder Forskningsrådet innebærer bevilgninger fra de største bidragsyterne på til sammen 10,1 mrd. kroner. Bevilgningen i 2022 var på 10,2 mrd. kroner. 44 % av bevilgningen kommer fra Kunnskapsdepartementet, som øker sin bevilgning med omtrent 125 mill. kroner fra 2022 til 2023. Det skjer ingen tildeling til FRIPRO i 2023, men man tar sikte på en søknadsrunde i 2023 og utbetalinger fra tidlig i 2024. Oppryddingen i den økonomiske situasjonen vil ta noe tid, og Forskningsrådet får både tid og fleksibilitet – gjennom videreføring av siden fullmakter – til å foreta oppryddingen. Ny budsjettmodell for Forskningsrådet skal legges fram i statsbudsjettet for 2024.

Mer en plan om planene enn en langtidsplan

Regjeringens [Langtidsplan for forskning og høyere utdanning](#) skyver på de viktigste strategiske beslutningene om forsknings og UH-systemet. Planen preges mye av at det er slutt på veksten i sektoren og behovene for omprioriteringer som følge av krig og tøffere økonomisk situasjon i verden.

Regjeringen skriver: «Utviklingen av ny kunnskap gjennom forskning, ikke minst den langsiktige grunnforskningen, utgjør mye av grunnlaget vi står på når vi skal håndtere utfordringer og kriser.» Det er likevel ikke lenger et overordnet mål å utvikle fagmiljøer av framragende kvalitet. Dette målet er erstattet av et mål om høy kvalitet og tilgjengelighet i forskning og høyere utdanning.

Planen preges av at den ble satt i gang under forrige regjeringen, og at det nå har kommet en ny statsråd med ønske og vilje om å «rydde» opp i sektoren. Teksten inneholder analyser av nåsituasjonen, men hvordan det skal ryddes, omprioriteres og endres konkretiseres ikke i nevneverdig grad. Det varsles heller en rekke stortingsmeldinger som gir dagens regjering litt mer tid til å endre dagens forsknings- og utdanningslandskap.

Satsingene

Regjeringen peker ut tre overordnede mål og seks tematiske prioriteringer for norsk forskning og utdanning i perioden 2023–32.»

De overordnede målene er:

- styrket konkurransekraft og innovasjonsevne
  - Dette målet følges opp med en rekke tiltakspunkter
- miljømessig, sosial og økonomisk bærekraft
  - Ingen tiltakspunkter
- høy kvalitet og tilgjengelighet i forskning og høyere utdanning
  - Ingen tiltakspunkter

De tematiske prioriteringene med en rekke tiltakspunkter er:

- hav og kyst
- helse
- klima, miljø og energi
- muliggjørende og industrielle teknologier
- samfunnssikkerhet og beredskap
- tillit og fellesskap

Samlet dekker målene og prioriteringene de områdene hvor regjeringen mener det er viktigst med kunnskapsutvikling i årene fremover. To av prioriteringene – «Klima, miljø og energi» og «Muliggjørende og industrielle teknologier» – er videreført fra de tidligere planene, bortsett fra at ordet «miljøvennlig» er fjernet fra energisatsingen. «Hav» er blitt til «Hav og kyst». «Samfunnssikkerhet og samhörighet i en globalisert verden» er erstattet med «Samfunnssikkerhet og beredskap». «Helse» er kommet inn som egen tematisk prioritering. I tillegg vil et nytt prioritert tema være «Tillit og fellesskap». Det erstatter «Fornyelse i offentlig sektor og bedre offentlige tjenester», som vil bli et av elementene under tillit og fellesskap

Utdanning

Utdanningsdelen legger stor vekt på at institusjonene må tilpasse kapasitet til samfunnsbehovene innenfor egen ramme og at det vil komme større krav til satsing på fleksibilitet, videreutdanning, desentralisering fra utdanningsinstitusjonene fra utdanningsinstitusjonene. Utdanningsbehovene nevnes spesifikt under hver av de tematiske satsingene. I planene står det videre at «Universitetene og høyskolene har et selvstendig ansvar for å dimensjonere sine studietilbud i tråd med kompetansebehovene i ulike deler av arbeidsmarkedet» og «Ettersom vi har knapphet på arbeidskraft og en aldrende befolkning, blir det enda viktigere å prioritere utdanninger som er etterspurt fra både studentene og arbeidslivet og som gir kompetanse som er nødvendig for det norske samfunnet fremover». Fleksible og desentraliserte utdanningstilbud omtales ellers som en «sentral del av institusjonenes samfunnsoppdrag».

Del II

I en egen del II av planen gjennomgås kunnskapssystemet med omtale av blant annet høyere utdanning, forskningssystemet, samfunnsoppdrag, akademisk frihet og åpen forskning. Regjeringen omtaler behovet for og planene om ny politikk for forskning og høyere utdanning, blant annet begrunnet med å sikre bedre ressursutnyttelse. Denne delen preges mest av analyser og problemstillinger, og varsler heller en rekke med stortingsmeldinger som

skal skissere hvordan systemet skal reformeres med påfølgende systemendringer fram i tid i på vente av kommende stortingsmeldinger og utredninger. Regjeringen varsler at den i langtidsperioden blant annet vil:

- legge frem en melding for Stortinget om arbeidslivets kompetansebehov på kort og lang sikt
- legge frem en melding for Stortinget om profesjonsutdanningene
- vurdere endringer i opptakssystemet til høyere utdanning
- legge frem en stortingsmelding om forskningssystemet i løpet av inneværende stortingsperiode, basert blant annet på en gjennomgang av Forskningsrådet. Meldingen skal se de forskningsutførende sektorene i sammenheng med hverandre og med Forskningsrådets funksjoner.
- foreta en gjennomgang av Forskningsrådet og dets roller og funksjoner i det norske forskningssystemet
- komme tilbake med en nærmere vurdering av Hatlen-utvalgets forslag om utviklingen av finansieringssystemet for statlige universiteter og høyskole.
- følge opp arbeidet med rekruttering og karriere for å legge til rette for en helhetlig karrieropolitikk
- ved universitetene og høyskolene, herunder arbeide for å få ned midlertidigheten gjennom ny lov om universiteter og høyskoler og i styringsdialogen med
- vurdere Kierulf-utvalgets lovforslag i forbindelse med regjeringens forslag til en ny universitets- og høyskolelov

Nasjonale samfunnsoppdrag

I denne langtidsplanen lanserer regjeringen også et nytt virkemiddel i det norske forskningssystemet for å bidra til en mer praktisk anvendelse av forskningsbasert kunnskap: målrettede samfunnsoppdrag. Målrettede samfunnsoppdrag er nyskapende og ambisiøse prosjekter der forskning kobles sammen med andre virkemidler for å løse konkrete problemer innen en gitt tidsfrist. Regjeringen lanserer følgende samfunnsoppdrag:

- Bærekraftig før
- Inkludere flere barn og unge i utdanning, arbeid og samfunnsliv

Analysene planen lener seg tungt på OECDs vurderinger om at lærestedene bør samarbeide mer med næring, bli mere fleksible, se mer på kompetansebehovene i samfunnet og levere forskning som dekker samfunnets ulike behov. Hovedpunktene i OECDs vurdering av norsk forskning og høyere utdanning er:

- Balansere og koble sammen eksellens og relevans for å maksimere den økonomiske og samfunnsmessige virkningen av forskning av høy kvalitet
  - Institusjonalisere og systematisere innovasjon ved universitetene for å styrke kapasiteten på alle nivåer
  - Gå utover den tradisjonelle inndelingen av forskningslandskapet mellom universiteter/høyskoler og forskningsinstitutter
  - Utnytte det fulle potensialet til forskningsinstituttene for å takle økonomiske og samfunnsmessige utfordringer
  - Forbedre de ulike typene tematiske innovasjonssentre
  - Utforme og gjennomføre større og mer transformativt nasjonale samfunnsoppdrag i fellesskap med høy legitimitet og sterk koordinering
  - Fortsette med utvikling og forbedring av utfordringsdrevne og oppdragsorienterte ordninger i samarbeid mellom virkemiddelaktørene
- Forbedre innhold og prosess for langtidsplanen for å øke dens innvirkning på prioriteringer og helhetlig koordinering av forsknings- og innovasjonssystemet

KD-oppnevnt arbeidsgruppe vurderer omprioriteringer av utdanningene

Universitetsstyrene må ha virkemiddel til å kunne omfordele studieplasser mellom fakulteter og institutter, mener en KD-oppnevnt arbeidsgruppe.

Det ble i vår nedsatt en arbeidsgruppe bestående av representanter fra universiteter og høyskoler, studentene ved NSO, Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse og representanter fra Kunnskapsdepartementet som fikk i oppgave å gi sektorrelevante innspill og erfaringer til arbeidet med [Utsynsmeldingen](#) om framtidens kompetansebehov. Arbeidsgruppen har nå avgitt sin [rapport](#).

Institusjonsstyrene bør øke endringskapasiteten ved institusjonene og ha mekanismer for intern omstilling og omfordeling av studieplasser – også på tvers av fakultet og grunnenheter, dynamisk utnyttning av kapasitet. Dette er ett av innspillene til regjeringens arbeid med en stortingsmelding om framtidens kompetansebehov, Utsynsmeldingen.

Kort oppsummert er forslagene fra arbeidsgruppen:

- Et tydeligere kunnskapsgrunnlag om søkerens og arbeidslivets behov, tilpasset UH-sektoren
- Viktige kompetanser for det 21. århundre: Generiske ferdigheter, bærekraft og innovasjon/entreprenørskap
- Klargjøring av roller og forventninger: Videreføre dagens institusjonelle autonomi, men dept. bør være tydeligere på hvilke områder de vil finansiere særskilt – og hvilke som forventes håndtert innenfor eksisterende bevilgning
- Styrene bør øke endringskapasiteten ved institusjonene: Videreutvikle mekanismer for intern omstilling og omfordeling av studieplasser – også på tvers av fakultet og grunnenheter, dynamisk utnyttning av kapasitet
- Videreutdanning må finansieres gjennom studieplasser og arbeidslivet må selv prioritere midler til å oppdatere kompetansen til egen arbeidsstyrke
- Sentrale virkemidler:
  - o LTP: Analyser av framtidens kompetansebehov bør inn som et eget kapittel
  - o Utviklingsavtalen: Institusjonenes bidrag til å dekke framtidige nasjonale og regionale kompetansebehov og arbeid med dimensjoneringen av sine studietilbud, kan være tema i utviklingsavtalene der det er relevant.
  - o Tildelingsbrev: KD kan klargjøre de overordnede forventningene de har til institusjonens rolle i oppfyllelsen av nasjonale og regionale kompetansebehov
  - o Styringsdialogen: Departementet bør vurdere en tettere styringsdialog med Institusjoner som over tid har ledig kapasitet og ikke omfordeler til prioriterte områder

Kandidatundersøkelsen: Data på lærestedsnivå

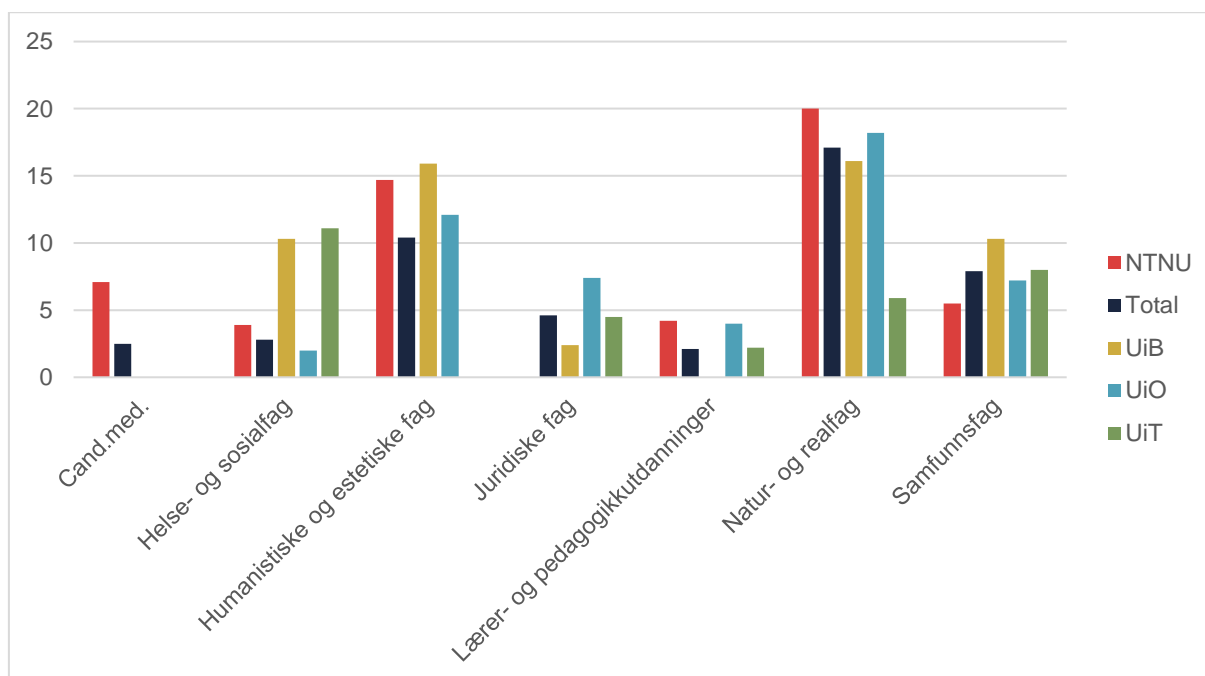
Høsten 2021 gjennomførte NIFU en undersøkelse av nyutdannede mastere - Kandidatundersøkelsen ved 27 utdanningsinstitusjoner i Norge på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet. Her får du svarene fra UiBs kandidater sammenlignet med de tre andre breddeuniversitetene.

Kandidatundersøkelsen skal gi innsikt i overgangen fra utdanning til arbeidsmarked, og tilfredshet med studiet. Resultatene fra undersøkelsen er fremstilt i to publikasjoner Konsekvenser av strukturreformen: Tilfredshet blant kandidatene og Lettere overgang til arbeidslivet med fersk mastergrad. I år gjør vi for første gang disse dataene tilgjengelig for alle. Her får du svarfordelingen på ti utvalgte spørsmål: fem knyttet til arbeidsmarkedsutfall, og fem knyttet til tilfredshet med studiet.

Arbeidsmarkedsutfall

Spørsmål: Betraktet du deg i uken 15.–21. november 2021 hovedsakelig som arbeidsledig?

Prosentandel arbeidsledige	Institusjon				
	NTNU	Nasjonalt	UiB	UiO	UiT
Fagfelt					
Cand.med.	7,1	2,5	0	0	0
Helse- og sosialfag	3,9	2,8	10,3	2	11,1
Humanistiske og estetiske fag	14,7	10,4	15,9	12,1	
Juridiske fag		4,6	2,4	7,4	4,5
Lærer- og pedagogikkutdanninger	4,2	2,1	0	4	2,2
Natur- og realfag	20	17,1	16,1	18,2	5,9
Samfunnsfag	5,5	7,9	10,3	7,2	8

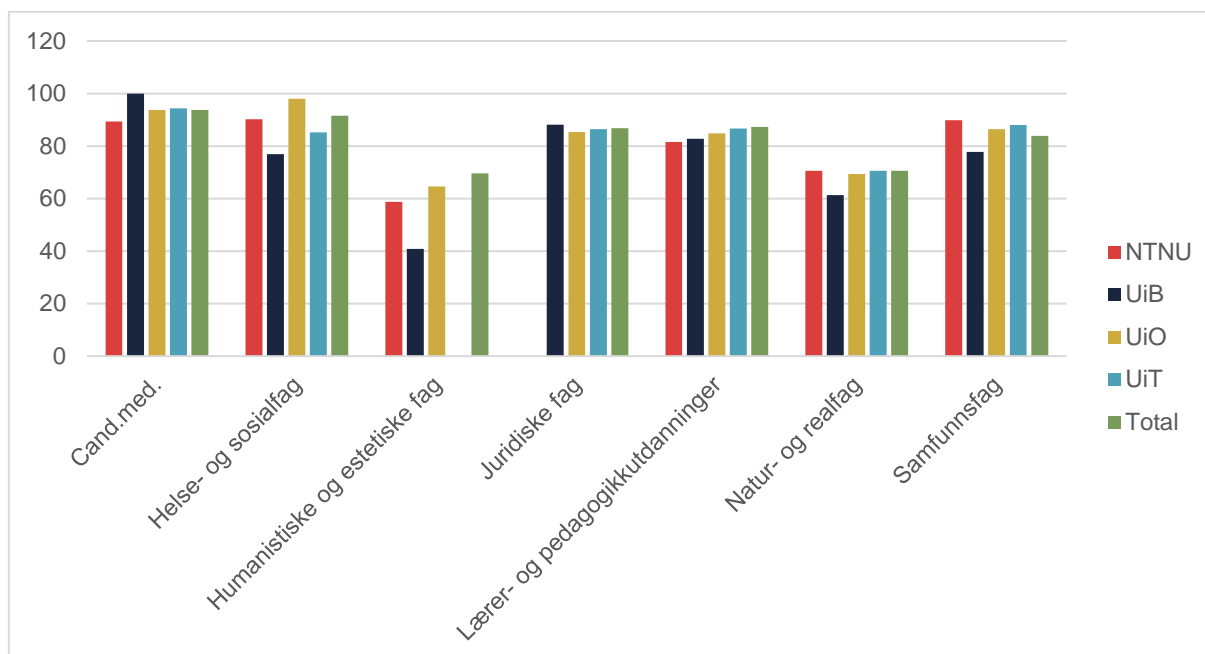

Spørsmål: Betraktet du deg i uken 15.–21. november 2021 hovedsakelig som yrkesaktiv?

Prosentandel yrkesaktiv	Institusjon				
	NTNU	UiB	UiO	UiT	Nasjonalt
Fagfelt					
Cand.med.	89,3	100	93,8	94,4	93,8
Helse- og sosialfag	90,2	76,9	98	85,2	91,6
Humanistiske og estetiske fag	58,8	40,9	64,6		69,6
Juridiske fag		88,1	85,3	86,4	86,8
Lærer- og pedagogikkutdanninger	81,5	82,8	84,9	86,7	87,3

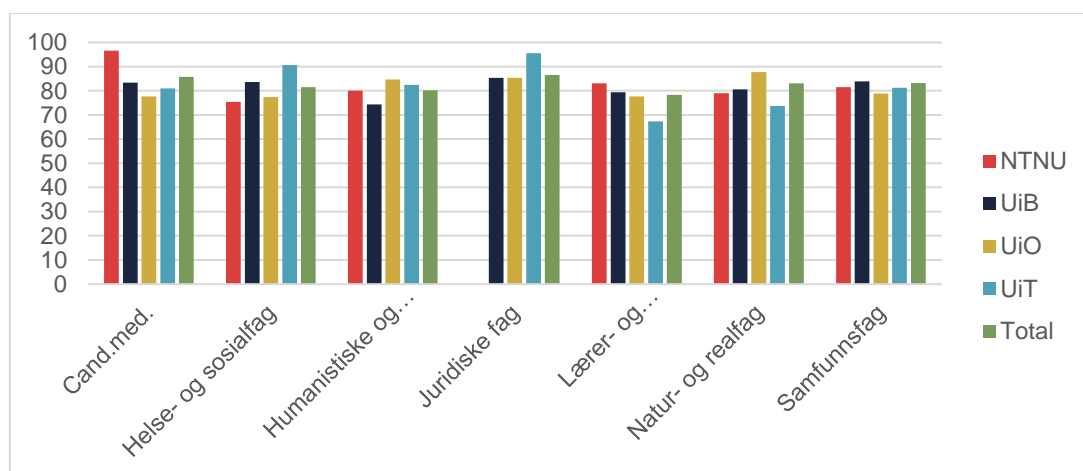
Natur- og realfag	70,6	61,3	69,4	70,6	70,6
Samfunnsfag	89,9	77,8	86,4	88	83,9

Studietilfredshet

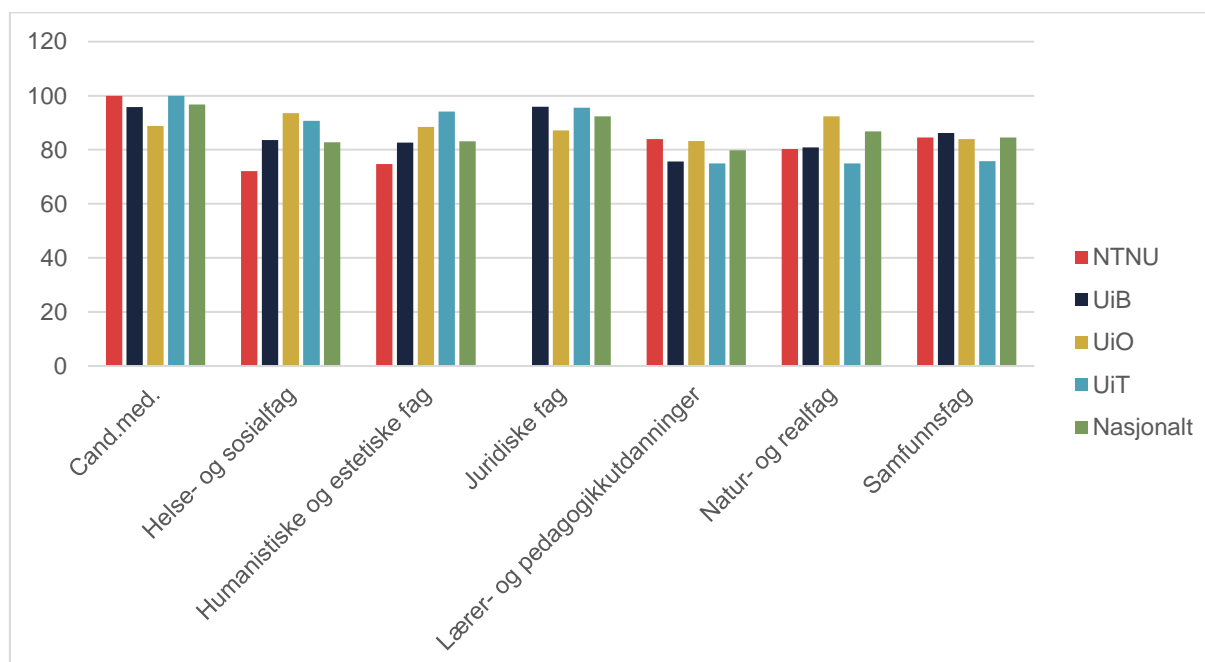
Spørsmål: Hvis du skal gi en samlet vurdering, hvor fornøyd vil du si at du er med utdanningen du tok?

Prosentandel (litt + svært fornøyd)	NTNU	UiB	UiO	UiT	Nasjonalt
Cand.med.	96,6	83,4	77,7	81	85,8
Helse- og sosialfag	75,4	83,7	77,4	90,7	81,5
Humanistiske og estetiske fag	80	74,4	84,7	82,4	80,2
Juridiske fag	0	85,4	85,3	95,6	86,6
Lærer- og pedagogikkutdanninger	83,1	79,4	77,7	67,3	78,3
Natur- og realfag	79	80,6	87,7	73,7	83,1
Samfunnsfag	81,5	83,9	78,9	81,3	83,2

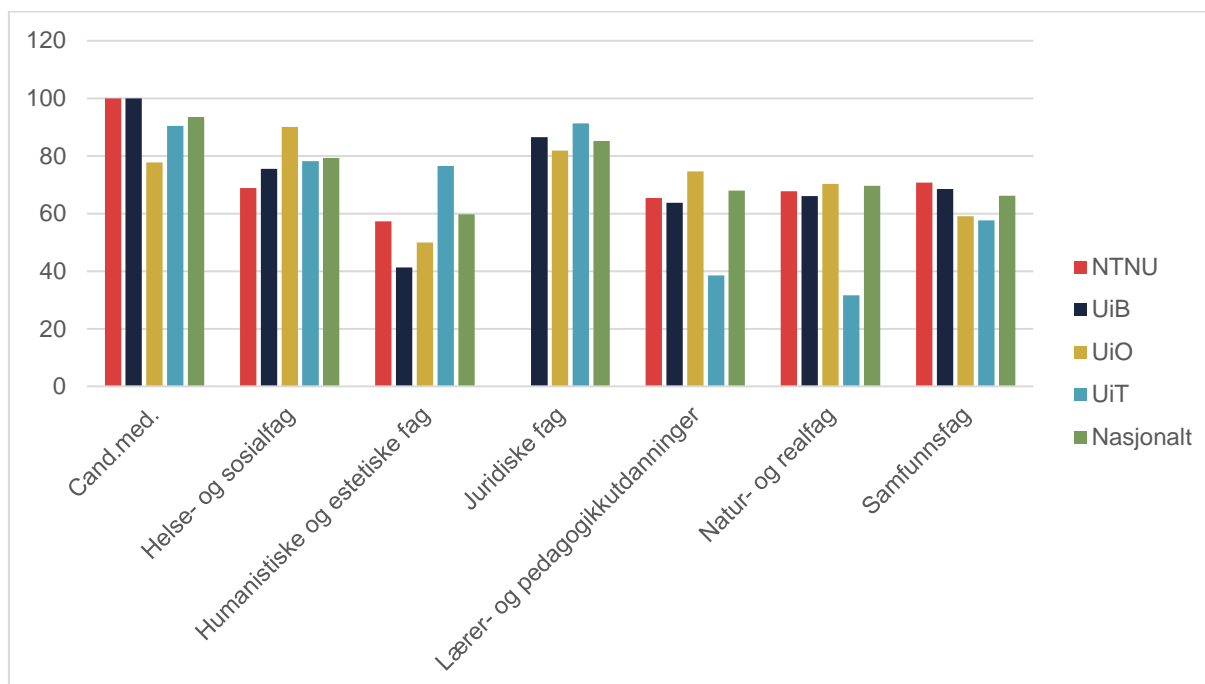
Spørsmål: Dersom du tenker tilbake på ditt studium, hvor fornøyd har du vært med – studiets faglige innhold?

Fagfelt (litt + svært fornøyd)	NTNU	UiB	UiO	UiT	Nasjonalt
Cand.med.	100	95,8	88,8	100	96,8
Helse- og sosialfag	72,1	83,6	93,5	90,7	82,8
Humanistiske og estetiske fag	74,7	82,6	88,4	94,1	83,1
Juridiske fag	0	95,9	87,1	95,6	92,4
Lærer- og pedagogikkutdanninger	83,9	75,7	83,2	75	79,8
Natur- og realfag	80,3	80,9	92,4	75	86,8
Samfunnsfag	84,5	86,2	84	75,8	84,5

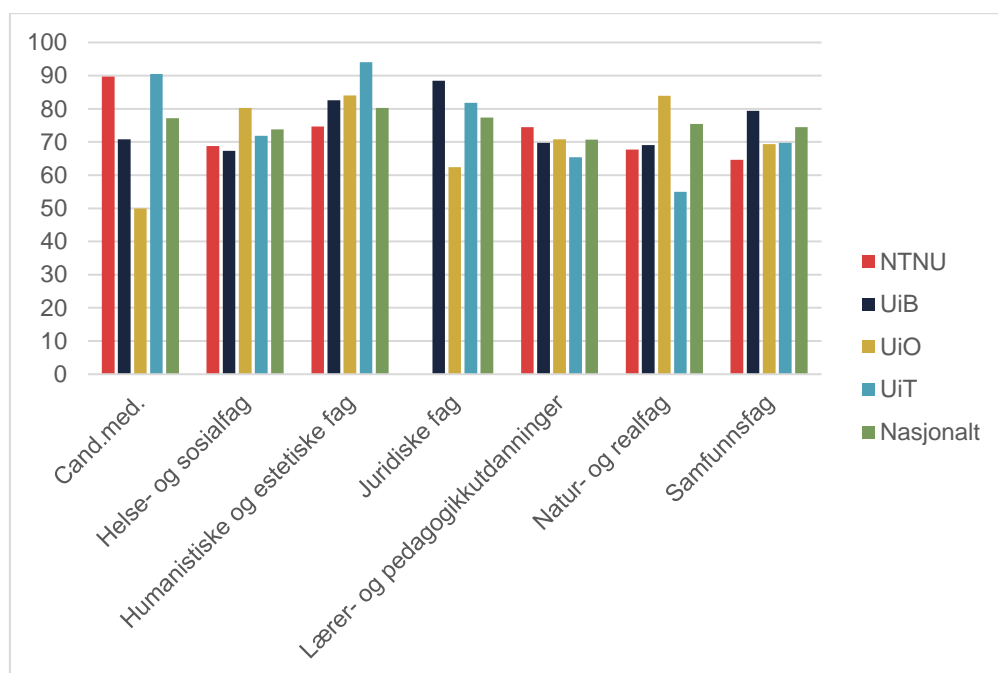
Spørsmål: Dersom du tenker tilbake på ditt studium, hvor fornøyd har du vært med – studiets relevans for arbeidslivet?

Fagfelt (litt + svært fornøyd)	NTNU	UiB	UiO	UiT	Nasjonalt
Cand.med.	100	100	77,8	90,4	93,5
Helse- og sosialfag	68,8	75,5	90,1	78,2	79,3
Humanistiske og estetiske fag	57,3	41,3	50	76,5	59,7
Juridiske fag	0	86,5	81,9	91,3	85,2
Lærer- og pedagogikkutdanninger	65,4	63,7	74,6	38,5	68
Natur- og realfag	67,7	66,1	70,3	31,6	69,6
Samfunnsfag	70,7	68,5	59,1	57,6	66,2

Spørsmål: Dersom du tenker tilbake på ditt studium, hvor fornøyd har du vært med – undervisningskvaliteten?

Fagfelt (litt + svært fornøyd)	NTNU	UiB	UiO	UiT	Nasjonalt
Cand.med.	89,7	70,8	50	90,5	77,2
Helse- og sosialfag	68,8	67,3	80,3	71,9	73,8
Humanistiske og estetiske fag	74,7	82,6	84	94,1	80,3
Juridiske fag	0	88,5	62,4	81,8	77,4
Lærer- og pedagogikkutdanninger	74,5	69,7	70,8	65,4	70,7
Natur- og realfag	67,7	69,1	83,9	55	75,4
Samfunnsfag	64,6	79,4	69,4	69,7	74,5

OECD: Norge på topp i sysselsetting blant unge med høyere utdanning

Sysselsettingsgraden blant unge voksne med en universitets- og høyskoleutdanning var høyere i Norge enn noe annet OECD-land i 2021, ifølge OECD.

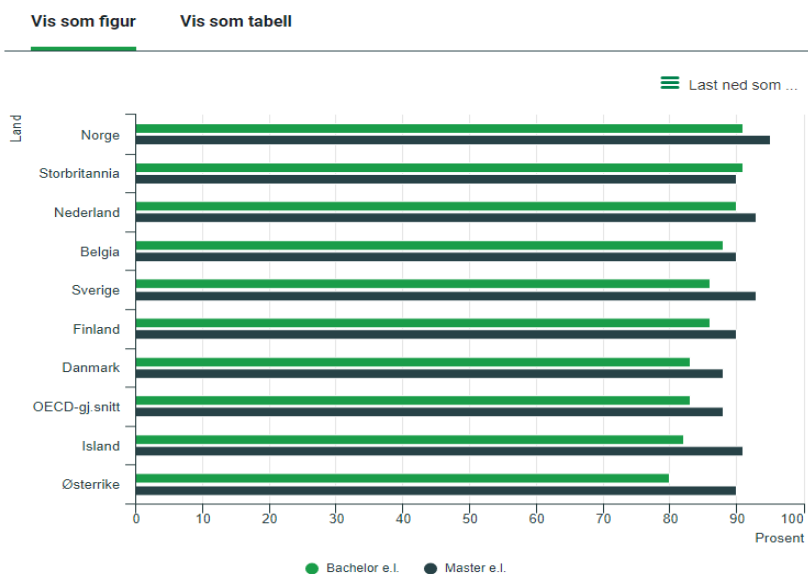
91 prosent var i arbeid, av de med en bachelorutdanning i aldersgruppen 25 til 34 år, i Norge i 2021. Hos de med masterutdanning jobbet 95 prosent, i samme aldersgruppe. Samlet sett tilsvarer dette en sysselsettingsgrad som er høyere enn i alle andre OECD-land, ifølge den årlige [OECD-rapporten Education at a Glance 2022](#). Blant de med toårig høyere utdanning, såkalt «short-cycle tertiary», var 76 prosent i arbeid i aldersgruppen 25-34 år i Norge.

I OECD var gjennomsnittlig sysselsettingsgrad i aldersgruppen 25-34 år på 83 prosent for de med bachelorutdanning og 88 prosent for de med masterutdanning. I Sverige var 86 prosent av de med bachelorutdanning i aldersgruppen 25 til 34 år sysselsatt, mens det samme gjaldt 93 prosent blant de med masterutdanning. I Danmark var tilsvarende andeler på henholdsvis 83 og 88 prosent blant de med bachelor- og masterutdanning.

Education at the Glance

Education at a Glance utgis årlig av OECD. Rapporten samler og sammenligner informasjon om utdanningssystemene og statistikk om utdanning i medlemslandene og samarbeidende land. Rapporten tar for seg utdanningssystemet fra barnehage til høyere utdanning. Hovedtema i 2022-rapporten er høyere utdanning. [Norge har ellers en egen omtale i rapporten.](#)

Figur 1. Andel sysselsatte blant 25-34 åringer i 2021, etter utdanningsnivå. Prosent¹

¹ Tallene i figuren kommer fra en årlig leveranse til OECD, som er basert på Arbeidskraftundersøkelsen (AKU). Figuren viser et utvalg av landene som er inkludert i Education at Glance 2022.

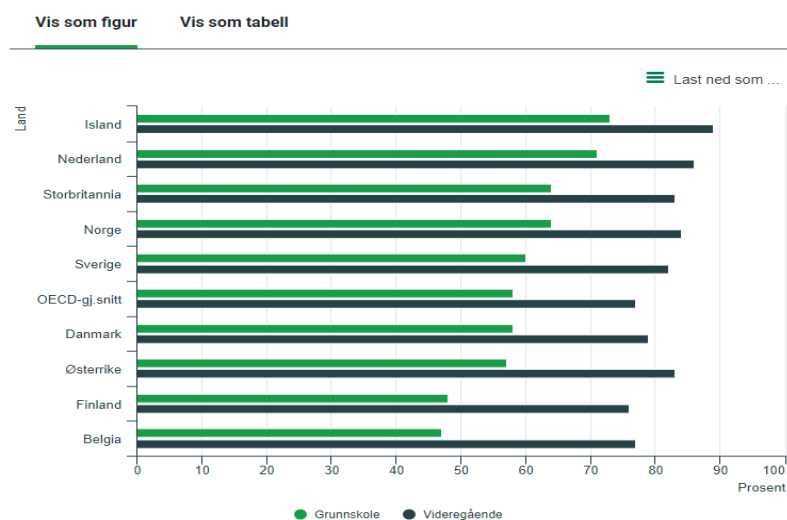
Kilde: OECD (2022), Education at a Glance 2022: OECD Indicators, OECD Publishing, Paris

Lavere blant de med grunnskoleutdanning

Blant de i aldersgruppen 25-34 år med videregående utdanning som høyeste nivå var 84 prosent sysselsatt i Norge i 2021. Sysselsettingsgraden er lavere enn blant de som har bachelor- og masterutdanning, men likevel høyere enn OECD-gjennomsnittet for de med videregående utdanningsnivå, som er på 77 prosent.

Andelen sysselsatte var enda lavere blant unge med kun grunnskoleutdanning, hvor 64 prosent i aldersgruppen 25-34 år var sysselsatt i Norge i 2021. Det er likevel 4 prosentpoeng høyere enn OECD-gjennomsnittet, som var på 58 prosent.

Figur 2. Andel sysselsatte blant 25-34 åringer i 2021, etter utdanningsnivå. Prosent¹

¹ Tallene i figuren kommer fra en årlig leveranse til OECD, som er basert på Arbeidskraftundersøkelsen (AKU). Figuren viser et utvalg av landene som er inkludert i Education at a Glance 2022.

Kilde: OECD (2022), Education at a Glance 2022: OECD Indicators, OECD Publishing, Paris

Det er også gjennomgående at sysselsettingsgraden i Norge er høyere sammenlignet med gjennomsnittet for OECD-landene, uansett utdanningsnivå. Dette kan skyldes at forholdene i arbeidsmarkedet i Norge har bedret seg betraktelig siden andre halvår i 2021, i form av økt sysselsetting og lavere arbeidsledighet.

2021 var et år preget av pandemi, og i de forskjellige OECD-landene kan dette ha slått ulikt inn på arbeidsmarkedet, avhengig av næringsstruktur, regelverk, støtteordninger, smittesituasjon og smittetiltak.

Bekymring for manglende kompetent arbeidskraft

Rekrutteringsproblemene har økt i nesten alle næringer siden før koronapandemien, viser ny [rapport fra HK-dir.](#)

Kartlegging av Norges kompetansebehov står høyt på den politiske agendaen for tiden. Regjeringen varslede stortingsmelding, [Utsynsmeldingen](#), skal skissere hvordan Norge skal dekke kompetansehullene gjennom satsing på utdanning og spesifikke utdanninger.

Rapporten beskriver situasjonen på arbeidsmarkedet fra og med starten av pandemien i 2020 og til og med i dag, og er en oppdatering av kunnskapsgrunnlaget utarbeidet av [Kompetansebehovsutvalgets](#) første rapport utgitt i 2018. Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir) har oppdatert kunnskapsgrunnlaget om framtidige kompetansebehov på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet.

Noen yrker skiller seg særlig ut

Innen helse og omsorg er det gjennomgående en stor økning i etterspørselen etter arbeidskraft. Det er også i denne yrkesgruppen vi finner det største misforholdet mellom tilbud av og etterspørsel etter arbeidskraft. Mangelen er også større enn tilbudet for ingeniører og ikt-fag, bygg og anlegg og industri. Nord-Norge, Oslo og Vestland har de største problemene med å skaffe arbeidskraft med rett kompetanse.

Megatrender

Teknologiutvikling, klimaendringer, demografi og globalisering er de viktigste megatrendene som påvirker behov for kompetanse i samfunns- og arbeidslivet på lang sikt, hevdes det i rapporten. De nyeste framskrivningene fra SSB viser at etterspørsel etter arbeidskraft vil være høyere enn tilbudet i årene framover. Det gjelder spesielt bygg og anlegg, håndverk, industri og helse og omsorg. Aldring av befolkningen og sentralisering er en drivkraft for kompetansebehov. Innlandet og Nordland er fylker med flere innbyggere over 65 år enn under 19 år. Oslo og Rogaland er fylker med den yngste befolkningen i landet.

Brussel (Khrono): Universitets- og høyskolerådet (UHR) har bestemt seg for å signere en europeisk avtale for reform av regimet for evaluering av forskning og forskere.

Det skjer samtidig som norske universiteter fortsatt vurderer hvorvidt de skal signere på avtalen.

«Det er viktig å understreke at UHRs tilslutning til avtalen ikke er bindende for UHRs medlemmer. Det er helt opp til medlemsinstitusjonene om de selv vil signere avtalen», heter det i en [melding fra UHR](#).

Foreldrenes utdanningsnivå betyr mye for utdanningsløpet

Barn av foreldre med lavere utdanning presterer i gjennomsnitt dårligere på skolen, fullfører videregående skole sjeldnere og tar i mindre grad høyere utdanning enn de som har foreldre med mer utdanning, viser [rapport fra Statistisk sentralbyrå \(SSB\)](#).

Blant alle bosatte i Norge i alderen 19-24 år som hadde foreldre med lang høyere utdanning, var det 60 prosent som selv tok høyere utdanning i 2021. Av de som hadde foreldre med grunnskole som laveste utdanningsnivå var det 22 prosent som studerte til høyere utdanning samme år.

Ser vi på grunnskolepoengene i sammenheng med både foreldrenes utdanningsnivå og inntekt, er det også store variasjoner. For de med foreldre med lang høyere utdanning varierer grunnskolepoengene fra 44,2 blant de som tjener minst, til 48,6 blant de som tjener mest.

Selv om forskjellene i grunnskolepoeng er større etter foreldrenes utdanningsnivå, ser vi at høy inntekt kan gjøre opp for utdanningsnivået til foreldrene i noen tilfeller. For eksempel gjør barn med foreldre som har videregående utdanning og høy inntekt det litt bedre enn barn med foreldre som har kort høyere utdanning og lav inntekt.

Forskningsrådet: Her er oversikt over evaluering

[Her](#) er oversikt over tidligere og pågående og kommende fagevalueringer fra Forskningsrådet.

Evalueringer av fag og tema omfatter forskning i UH-sektoren, instituttsektoren og helsesektoren. Forskningsrådet benytter internasjonale fagekspertter til å gjøre en kritisk gjennomgang av det norske forskningssystemet, sett i et internasjonalt perspektiv. Fagekspertene inviteres også til å gi anbefalinger til forskningsorganisasjonene, Forskningsrådet og departementene.

Evalueringene følges opp av Forskningsrådet gjennom tiltak på nasjonalt nivå og inngår i kunnskapsgrunnlaget for vår forskningspolitiske rådgivning. Evalueringene skal også være et redskap for forskningsorganisasjonenes eget strategiske og faglige utviklingsarbeid.

Ny runde fagevalueringer fra 2021

Høsten 2021 satte Forskningsrådet i gang en ny runde med fagevalueringer. Dette er den tredje runden med evaluering av norsk forskning siden fagevalueringene startet opp på slutten av 1990-tallet. Nytt i denne runden er at institusjonene får mulighet til å tilpasse evalueringene til sine egne strategier og sektorspesifikke formål. I tråd med [forslag til nasjonalt rammeverk for nasjonale evalueringer for forskning og høyere utdanning \(pdf\)](#) vil Forskningsrådet også sørge for å koordinere sine evalueringer med relevante evalueringer på utdanningsfeltet.

Den tredje runden med fagevalueringer omfatter i første omgang livsvitenskap, naturvitenskap og teknologi. For humaniora og samfunnsvitenskap vil nye evalueringer bli startet opp fra 2025.

Vurderer å bruke kunstig intelligens for å forutsi forskningskvalitet

[Research England](#) vurderer å bruke kunstig intelligens til å forutsi kvaliteten på forskning basert på analyse av artikkelabstrakter. Målet er å fjerne behovet for fagfelleevaluering fra [Research Excellence Framework \(REF\)](#).

Studien, som er en del av en bredere gjennomgang av REF; [Future Research Assessment Programme](#), undersøker om visse ord i sammendraget av forskningsartikler korrelerer med vurderinger fra uavhengige evaluatorene, og om poengene kan forutsies i fremtiden ved hjelp av en algoritme. Eksisterende forskning tyder visst på at kvalitet kan forutsies på denne måten, ifølge [Times Higher Education](#), og kan bane vei for fremtidige vurderinger for delvis å erstatte REF-fagfellevurderere med dataanalyse. Med å redusere byrden på de hundrevis av eksperter som i den siste REF i 2021 gransket 185 594 «abstracts», hvorav [41 prosent ble ansett som verdensledende](#) og 43 prosent internasjonalt fremragende.

Tellekanter skal telle mindre

Universitet- og høyskolerådet (UHR) signerer den europeiske avtalen for revisjon av forskervurdering [European Agreement on Reforming Research Assessment](#).

Avtalen ble offentliggjort i juli etter flere måneder med forhandlinger mellom ulike forskningsaktører og EU-kommisjonen. Bak avtalen står blant andre [European University Association \(EUA\)](#), der en rekke norske institusjoner er medlemmer, og [Science Europe](#), der blant andre Norges Forskningsråd er medlem.

Mindre bibliometri

Avtalen omfatter flere prinsipper for et nytt regime for hva det skal legges vekt på ved blant annet ansettelse og finansiering av forskning. Det skal først og fremst legges vekt på kvalitative vurderinger, bruke av bibliometriske indikatorer — såkalte tellekanter — skal begrenses. Antallet publiseringer, prestisjen til tidsskriftene og siteringer skal telle mindre. De som signerer den endelige avtalen forplikter seg til å lage en handlingsplan for hvordan de skal følge opp avtalen innen utgangen av 2023, eller ett år etter at de har signert.

Utfordringer i internasjonalt kunnskapssamarbeid

NUPI har [kartlagt](#) hvilke etiske og sikkerhetsrelaterte utfordringer forskere møter i sine internasjonale kunnskapssamarbeid. Kartleggingen skal brukes i utforming av nasjonale retningslinjer for ansvarlig internasjonalt samarbeid, som ledes av Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir).

EU og Norge går videre med Det europeiske forskningsområdet (ERA)

Det europeiske forskningsområdet (ERA) er i ferd med å bli en realitet. EU-kommisjonen foreslår nå [tjue FoU-politiske tiltak ifølge Sciencebusiness](#).

Siden februar har medlemsland, assosierte land og inviterte interessenter fra Brussels «FoU-samfunn» spilt inn politiske tiltak som skal være med på å bygge ERA. Disse spenner fra akademisk frihet og åpen vitenskap, økt hydrogenforskning og en bedre tilpasset databeskyttelseslovgivningen. Målet er å skape et indre marked for forskning. [Forskningsrådet](#) har signert, det samme har [Universitets- og høyskolerådet](#), og de har dermed gått inn i en allianse som skal følge opp avtalen. Norge har da for eksempel forpliktet seg til en «reform av evalueringssystemet for forskning, forskere og institusjoner for å styrke kvalitet, måloppnåelse og resultater og effekter». Norske universiteter og høyskoler [vurderer](#) fortsatt hva de skal gjøre, ifølge Khrono. Det europeiske forskningsområdet ble lansert tilbake i 2000 for å koordinere nasjonal politikk i et «indre marked» for forskning. Etter mange års stillstand er det nå fart på prosessen igjen. Det er pekt ut [20 ERA-tiltak](#) for perioden 2022-24. Av disse har Norge forpliktet seg til 17, går det fram av [KDs oversikt](#).

Ønsker bedre finansiering av lektorutdanningen

Det er ikke samsvar mellom finansieringen og ambisjonene for lektorutdanningen, mener en ekspertgruppe, som ber myndighetene se på finansieringen.

Lektorutdanningen tilbys i dag ved 11 institusjoner landet over. En ekspertgruppe overleverte i dag NOKUT-rapporten [«Sluttrapport fra evalueringen av lektorutdanning for trinn 8-13»](#). Der skriver gruppen blant annet at «når det gjelder ressursene for utdanningen, oppleves de som for knappe sett opp mot ambisjonene. Noen institusjoner synes det er utfordrende å oppfylle forventningene (...) spesielt på grunn av økonomi».

Danske universiteter forventer store underskudd

Krigen i Ukraina som har sendt energiprisene til værs og fått prisene i finansmarkedene til å falle kombinert med fallende utdanningsinntekter, fører trolig til store danske underskudd, skriver det danske [Forskerforum](#).

Aarhus Universitet ser ut til å bli hardest rammet. Her har situasjonen allerede ført til innføring av ansettelsesfrys i første omgang ut året, men med mulighet for forlengelse. Det betyr at universitetet ikke ansetter nye medarbeidere med mindre ledelsen vurderer at det foreligger en særlig grunn til det. Bare stillinger som av hensyn til organisasjonen ikke kan etterlates ubesatt, og stillinger som er fullfinansiert av eksterne finansører ekskluderes.

Gjør opp budsjettet i minus

Ifølge avtroppende universitetsdirektør Arnold Boon hadde AU budsjettet med minus 47 millioner danske kroner ved inngangen til året, da universitetet ønsket å bruke sparepengene til strategiske investeringer, men nå regner han med at underskuddet blir betydelig større, blant annet fordi strømgregningen ser ut til å bli 70-80 millioner danske kroner større enn forventet. I tillegg var det forventet en avkastning på 30-40 millioner danske kroner på universitetets investeringer i obligasjoner og aksjer, men det ser ut til å resultere i et tap i stedet.

Utenlandsstudentene mer ekstroverte hevder NIFU-forskere

Norske kandidater som tok hele eller deler av studiet i utlandet var betydelig mer åpne og ekstroverte, enn kandidater som hadde tatt hele utdanningen i Norge, hevdes det i en artikkel i [Research in Comparative and International Education](#).

NIFU-forsker Jannecke Wiers-Jenssen og tidligere NIFU-forsker Talieh Sadeghi har, sammen med Mikkel M. Thørrisen, skrevet i tidsskriftet Research in Comparative and International Education om hvordan personlighetstrekk påvirker studentmobilitet og karrieremuligheter.

Mer medmenneskelig

Forskerne undersøker om det å studere i utlandet har sammenheng med personlighetstrekk. De anvender femfaktormodellen fra psykologien, populært kjent som *The big five*, for å måle personlighetstrekk hos norske studenter. De fant også at de som tok hele graden i utlandet skåret høyere på omgjengelighet/medmenneskelighet enn både de som tok deler av utdanningen i utlandet og de som kun hadde studert i Norge.

Høyere lønn

Forskerne undersøker også hvordan studentmobilitet påvirker lønnsnivå og jobbmestring. De fant at å ta hele graden i utlandet var assosiert med litt høyere lønn og litt høyere jobbmestring, men at tilsvarende mønster ikke forekom for kortere utenlandsopphold.

I artikkelen konkluderer forskerne med at videre forskning på feltet bør ta hensyn til personlighetstrekk og skillet mellom de som tar hele og deler av utdanningen i utlandet.